

POSUDEK OPONENTA DIPLOVÉ PRÁCE

Diplomová práce: Testování adheziv pro lepení sádrových artefaktů

Autor: BcA. Aneta Koksteinová

Školitel: Mgr. art. Jakub Ďoubal, Ph.D.

Oponent: Ing. Petr Kuneš, Ph.D., Národní památkový ústav

Teoretická část diplomové práce se zabývá testováním a hodnocením adheziv pro lepení sádrových artefaktů. Úvodní rešerše rekapituluje základní vlastnosti sádry, její výroby, použití a rozšířenou klasifikaci typů a uvádí přehled obecných požadavků na lepicí systémy. Experimentální část práce byla zaměřena na praktické odzkoušení vybraných adheziv respektive lepicích směsí a hodnocení jejich zpracovatelských vlastností, charakterizaci modelového lepeného spoje a orientační testy bioreceptivity k vybraným plísním. Lepicí systémy byly formulovány jako směsi sádry a anorganických nebo polymerních přísad. Prvotní škála vybraných směsí byla na základě vstupních testů zredukována, neboť některé textované systémy vykazovaly zásadní nedostatky (např. změnu barvy, nedostatečnou adhezi apod.). V rámci samotného studia směsí byly kromě stanovení optimálních podmínek aplikace, mechanických zkoušek zaschlého modelového lepu, zkoušek nasákavosti a biologické odolnosti lepu hodnoceny také zpracovatelské vlastnosti (přidržnost, doba tuhnutí, tloušťka spoje). Získané výsledky byly použity k celkovému hodnocení zkoumaných směsí pomocí jednoduché faktorové analýzy, která umožňuje objektivnější porovnání široké škály sledovaných vlastností lepicích systémů.

Teoretická část hodnocené diplomové práce je jak po metodické, obsahové i formální stránce zpracována kvalitně. Práce vychází z praktických potřeb výběru co nejvhodnějšího adheziva, které je následně použito pro reálný restaurátorský zásah v rámci praktické části diplomové práce. Postup řešení experimentální části po celou dobu tento cíl sleduje, metody a postupy testování zkoumaných směsí jsou zvolené a provedené v přiměřeném rozsahu. Z práce je zřejmý vhled diplomantky do studované problematiky i poměrně dobrá orientace v problematice exaktního materiálového hodnocení. Pozitivně lze hodnotit také závěr teoretické části práce, který je pojat spíše jako celkové hodnocení problematiky a shrnutí zkušeností získaných při lepení sádry nežli rekapitulace jednotlivých výsledků studia.

Drobnou, z celkového hlediska nepodstatnou výtku lze mít k někdy poněkud krkolomným obrátům a nepřesným termínům, které diplomantka v práci používá, např. označení části zkušebních těles jako „nánosy“, „tekoucí schopnost“ (str. 140) „nastavení způsobu aplikace“ (str. 142), „manipulace čerstvých směsí“ (str. 155), „urychlovaly dobu“ (str. 169) apod. Vážnější nedostatky práce než uvedené drobnosti jsem však v práci neshledal.

Celkově práci hodnotím jako výbornou a doporučuji ji k obhajobě.

13. září 2017

Ing. Petr Kuneš, Ph.D.

Fakulta restaurování, univerzita Pardubice

Ateliér restaurování a konzervace děl nástěnné malby, sochařských děl a povrchů architektury

Diplomová práce 2017

BcA. Aneta Kokstejnová

Oponentní posudek

Doc.Jiří Novotný akad.soch

1. Základní údaje - Dílčí úkoly zadání a základní údaje o diplomové práci:

Dílčí úkoly:

- Dílčí úkol 1 – praktická část – Restaurování sádrové plastiky Karla IV., a mytologické plastiky z pálené hlíny od Stanislava Suchardy
- Dílčí úkol 2 – písemná část – Restaurátorská dokumentace prací spojených s restaurováním sádrové plastiky Karla IV. a plastiky z pálené hlíny od S. Suchardy
- Dílčí úkol 3 – teoretická část – Testování adheziv pro lepení sádrových artefaktů

Vedoucí práce a konzultace:

- Vedoucí práce vedl: Mgr. art. Jakub Ďoubal, Ph.D.
- Restaurátorský dohled: MgA. Petr Rejman
- Odborná spolupráce: Ing. Renata Tišlová, Ph.D. (technologická konzultace, a teoretická část)
PhDr. Martin Krummholz, Ph.D. (Kurátor sbírky děl Stanislava Suchardy)

Termíny:

Práce probíhaly v období 6. 11. 2016 - 10. 8. 2017

Diplomová práce bude předložena k obhajobě 20. 9. 2017

2. Hodnocení dílčích úkolů

2.1. Praktická část – restaurátorské práce (Dílčí úkol 1)

Při vypracovávání posudku jsem měl možnost seznámit se s diplomovou prací BcA. Anety Kokstejnové ke dni 29. 8. 2017.

2.1.1 Stav díla a postup restaurátorských prací na sádrové plastice Karla IV.

Odlitek díla se dochoval v nestabilním a fragmentálním stavu. Sádrové povrchy byly významně poznamenány dlouhodobým nevhodným uskladněním.

Restaurátorka provedla po zhotovení řádné dokumentace, komplexnímu průzkumu, provedení zkoušek a konzultací ošetření – dezinfekci hmoty objektu a následně i po provedení řady zkoušek očištění povrchu díla v míře, která respektovala dochovaný stav. Následně provedla injektář prasklin a částečně odloučených částí a zajistila stabilitu celku díla připevněním oddělené části plintu. Těmito pracemi v zásadě dokončila konzervační – stabilizační prací.

Následující práce měly již v zásadě konzervační – restaurátorský charakter. Zhotovila a připevnila rekonstrukční doplňky nedochovaných částí, plastické retuše drobných poškození i barevné závěrečné prezentační retuše.

2.1.2 Stav díla a postup restaurátorských prací na plastice z pálené hlíny

Drobná terakotová plastika s mytologickým námětem se dochovala ve fragmentálním stavu. Chyběly i významné části. Některé florální části byly odlomené, jiné se nedochovaly vůbec. Terakotové povrchy byly poznamenány nevhodným uskladněním, masivními krustami i různým protipožárním práškovým přípravkem.

Restaurátorka provedla komplex restaurátorských prací. Po zhotovení řádné dokumentace, komplexnímu průzkumu, provedení zkoušek a řadu odborných konzultací. Práce měly obdobnou náplň jako v předešlém případě.

Mj. aplikovala různé modifikované metody suchého čištění, sejmula tmavou i tmavou sádrovcovou vrstvu a zhotovila a včlenila v nutné míře do díla významné doplňky nutné pro harmonické vyznění díla. Doplněk, který neměl rekonstrukční charakter, byl proveden metodou „pod líc“. V rámci závěrečných prací provedla barevnou retuš a obnovila vizuální celistvost díla.

2.1.3. Řešené problémy

Při obou restaurátorských realizacích byly řešeny různé specifické problémy. Dovolte zmínit alespoň některé zásahy, které uchazečka uskutečnila a které přesahují standartní postupy a svědčí o individuálním přístupu k jednotlivým dílům.

U odlitku sochy Karla IV. to byly zejména volba základní koncepce postupu a cíle prací respektující hodnoty jak dokumentární, tak estetické hodnoty restaurovaného díla. Uspokojivě řešila stabilizační i prezentační úpravy. Zásadním řešeným problémem bylo potlačení biologického napadení parami butanolu. Řešila též stabilizační úpravy odlitku pomoví sklolaminátového čepu. Pro konečnou interperace díla bylo rozhodnutí ponechat sekundární bílé úpravy povrchu díla, které ale nezastíraly jedinečné znaky povrchu odlitku včetně přirozené patiny.

U terakotové plastiky řešila zásadní koncepční problém, rozdílnou míru doplňků. Důležitým rozhodnutím bylo nedoplňovat nedochované florální části, pro jejichž rekonstrukci navíc nebyly dodatečné podklady.

Dále řešila otázky míry čištění i možnosti aplikace suchých meto čištění i speciálních kaučukových materiálů Arte-Mundit nebo užití modelovací hmoty KERA Plast, která umožnila metodou přímé modelace doplnit rozsáhlé chybějící keramické části.

Technologickou čistotu provedení také umožnilo použití již zmíněného kaučukového latexu.

2.1.4. Hodnocení praktické části

Práce jako celek byly prováděny velmi pečlivě a citlivě a vizuálně působí příznivým dojmem.

Nemůžeme si ale nepovšimnout, že některé drobné, méně významné doplňky se drobně vymykaly svým zpracováním – přebroušením celkovému charakteru přímo modelovaného díla sochy Karla IV..

Naopak musíme ocenit zodpovědný a systematický přístup uchazečky, který se projevil zejména při provádění zkoušek alternativních postupů, zejména provedení sanačního ošetření butanolem a také volba selektivního způsobu čištění, která byla díky druhotným úpravám, citlivým a náročným problémem.

Restaurátorské práce praktické části byly provedeny velmi citlivě a na vysoké úrovni. Způsob provedení prokázal schopnost uchazečky plně respektovat specifické hodnoty děl, jak materiální, tak estetické povahy. Práce splnily zadání a cíl restaurátorských prací, jak uchování děl, dokumentaci i prezentaci.

3. Restaurátorské dokumentace prací spojených s restaurováním sádrové plastiky Karla IV. a plastiky z pálené hlíny (Dílčí úkol 2)

3.1. Poznámky a připomínky k dokumentacím restaurování

Obě zprávy jsou nedílnou součástí prováděných restaurátorských prací. Dokládají výsledky restaurátorských umělecko-historických, přírodovědných průzkumů i zkoušek. Popisují užitou koncepci, postupy zásahů, uvádějí použité materiály, technologie a doporučují další režim péče.

Ke zprávám mohu jen poznamenat, že bychom považovali za vhodné věnovat větší pozornost aplikaci butanolu, ať by se jednalo o zkoušky, či citace literatury, nebo i věnovat větší pozornost způsobům, zcela opomenutému provedení zpevnění odlitku plastiky Karla IV., který byl místy silný pouze při MR.

Ve zprávách je nutné zejména ocenit ty části dokumentací, které se zakládají širšími historickými a hodnotovými aspekty restaurovaných děl, popis a vyhodnocení zkoušek postupu prací i vysokou kvalitou fotografické a grafické dokumentace.

3.2. Hodnocení dokumentací

Zprávy mají optimální obsahovou strukturu, která je v souladu s požadavky na tento druh dokumentace, která je součástí diplomové práce.

Obě dokumentace mají vynikající mají vysokou vypovídající schopnost, odborný obsah i vysokou úroveň.

4. Testování adheziv pro lepení sádrových artefaktů (Dílčí úkol 3)

4.1. Poznámky a připomínky k zprávě o provedeném testování

Teoretická práce nejenže soustřeďuje a přináší systematické poznatky pro dosud opomíjenou oblast restaurování, kterou je restaurování děl ze sádry tj. autorských děl, jako jedinečných dokladů uměleckých aktivit svých tvůrců, ale i přepojuje řadu nových užitečných poznatků.

Úkolem prací bylo dle zadání, rozšířit poznatky z již dříve provedené teoretické bakalářské práce o testování anorganické škály adheziv. Práce akcentuje především technologické aspekty procesu lepení. Poněkud opomíjí specifické restaurátorské – aplikační aspekty zadaného úkolu.

Jedná se například o tloušťky adhezních vrstev nebo o možnosti jejich odstraňování již v průběhu prací. Obě skutečnosti mohou způsobit i znesnadnit postup prací spojených s lepením a rekonstrukcí složitěji destruovaných tvarů. Může se také jednat i o skutečnosti, kdy jsou např. tvrdost, nebo i nasákavost adheziva výrazně odlišné od základní hmoty díla. Tyto rozdíly mohou způsobit komplikace při provádění plastických a barevných retuší.

Naznačená témata ovšem představují možný, samostatný dílčí směr dalších průzkumů. Vezmeme-li v úvahu zadání práce, mohou být dalším samostatným úkolem, který přesahuje dané zadání.

4.2. Hodnocení teoretické práce

Teoretická práce systematicky a věcně rozšířila poznatky bakalářské práce o testování anorganických adheziv. Je zpracována na vysoké úrovni a bude nepochybně významným pomocníkem při restaurování uměleckých děl ze sádry.

5. Závěrečné doporučení

Uchazečka splnila zadání a prokázala, že je schopná nejen tvůrčím způsobem aplikovat poznatky získané během studia, ale i naplnit poslání restaurátora uměleckých děl.

Po prostudování a zhodnocení výsledků prací doporučuji diplomovou práci BcA. Anety Kokstejnové k obhajobě a navrhuji stupeň hodnocení výborně.

V Praze, dne 13. září 2017

doc. Jiří Novotný, akad. soch.

.....